

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 10 ft, félre 5 ft 50 kr. évnegyedre 3 ft, egy óra 1 ft. — Az esti kiadás külön kúldéseért a vidékre: Egész évre 1 ft 50 kr., félre 80 kr., évnegyedre 50 kr., egy óra 20 kr.

Szerkesztői szállás: belső tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ES KÖZGAZDASZATI LAP.

Hirdetési díj: 8t hasábas garmond sorát 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse ott. Zeitungs-Agent.

Nyitlertti cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Előfizetési feltételek:			
Egy évre 1871. jan. — dec. 10 ft — kr. o. é.			
Félre „ jan. — jun. 5 „ 50 „ o. é.			
Évnegyedre „ jan. — mart. 3 „ — o. é.			
Két óra „ jan. — febr. 2 „ — o. é.			
Egy óra „ „ 1 „ — o. é.			
Az esti kiadás külön kúldéseért a vidékre 1 ft 50 kr			
Félre „ „ „ „ „ „ 80 „			
Évnegyed „ „ „ „ „ „ 40 „			
Két óra „ „ „ „ „ „ 30 „			
Egy óra „ „ „ „ „ „ 20 „			

Sincerizáljunk.

Udvarhelyszék, 1871. elején.

I.

A kis galambfalvi födeles hid az én viszontagságos életem történetében fontos szerepet játszik. Ott vettem meg lábamat Udvarhelyszékben. Ott kezdtem meg később nagy hírnévre vergődött üzletemet, a Nagymál törében.

A véletlennek úgy tetszett, hogy közelebről éppen ama történelmi nevezetességű helyen hozzon össze egyik régi jó kollégám, hívséges érdeklődő és üzlettársam, V... Józsi val. Ő most két törvényhatóságra veti lábait, rendszeresen azonban Felső-Fejériben költönd.

— Szervusz Jóska! — Szervusz Palkó! — és erre mélyen elérzékenyülve borulánk egymás nyakába.

— Olvastad-e, hallottad-e pajtás, mi a legfrissebb újság Udvarhelyszékben? Kérdésként ő mintegy sürgősen, miután nem nyilvánosság elé való magán ügybajainkat elletárgyaltuk.

— Nem én! nos hát mi az?

— Hát — jönnek a burkusok! s szép ígéretekkel kerülgetnek, hogy keblü agensüknek csapják föl „én is.“

— Megbomlott a szép eszed kebelbarátom?

— Sőt inkább: hanem úgy látszik, hogy hozzád a széki magasabb politika legutóbbi telegrammjai még nem jutottak el. Nem bírsz tájékozottsággal az eseményekről, ha így beszélés... én a magyar poroszokat értem.

— No már öcsém! ha egyszer ő porosz — a ki zsandárisakja van neki — velem nem cimborál: én ki nem állhatom, és ezt megvárom tőled is, különben a barátságunk vége van.

— Csak lassan, ne tüzelj! a helyett jer hallgass reám, s a mig Kereszturra L... Mártonhoz beérkezünk, mindentudót faragok belőled. Hanem aztán csit! Különben fedjedd játszól, mint egykor Tamás Daninál...

Te „Lázár urat“ ismered ugy-e bár? azt is tudod, hogy Udvarhelyszéken az egyik — jobboldali — honatyi állomás ismét ürességben maradt? No lásd, ezen ür betöltése, ezen tér elfoglalása tartja itt most hullámszabán, különösen a „kebelűs“ hazafiak elméjét, szívét.

Aspirásokban nincs hiány. Eddig négyen, mond: négyen tesznek tanúbizonyságot arról, hogy Udvarhelyszék a honatyságra képes (?) pártiókat áldott kanaufolede. Három jobboldali, egy szál baloldali! S nem lenne meglepő, ha a tizenketedik órában egy ötödik lép a sorompók közé. Adtál uram esőt...

Jól megjegyezd, hogy mind a négy jelölt fölépését ugyanazon egy géprugó titkos működése idézte elő, ugyanaz hozta collisóba, ugyanaz tartja éles ellenében egymással őket. „Divide ut vincas“, zavarosban biztos a halászat; csak hogy a végén nem az lenne a Stockfish, a kit ki találunk fogni. A ki nem látja világaltan.

„Ritka dolog, hogy egyet értsen három...“

Ha „hármán“ közülök észrevették-e már a „negyedik“ számára Pesten font húzó hálót? ha állatták-e, hogy ok ki vannak calculálva belőle? vagy ezen esetre tán némi más biztosíték lesz kilátásba helyezve számukra utólagosan? — mindezt nem tudom.

Denique — egyfelől a haszon — másfelől a hű dicsvagy ármányosan föl levén ébresztve, s minden irányban szélnek eresztve — a zavar, ha nem növekszik, de úgy kicsiben tartogatja magát.

Rendes kijelölés, meghívás, fölleptetés, program, stb. jó lett volna még ellenszerül. Nem vették igénybe. E helyett mintegy fatumszerűleg — proprio motu, je nachdem — mindenik kijelölte, meghívta, fölleptette és kínálta magát honatjának. Világos, hogy a kínálat és kereslet közötti szerepcsere jellemzi a piacot, s hogy annak e különbséget, e visszas állapot valószínűs zsbvasári arczot kölcsönöz.

Ily körülmények között — természetesen — jó g'schäfte azon sátor alatt számítnak leginkább, hol a „hony“ nevében látványosságot produkálnak, hol a legnagyobb hony-hü-hó üzletik, a legvadabb lármát csapják, a nagy dobos világot hallatára verik, szóval: hol országos kortések jelöltjüket a publicumnak csakugyan ajánlgatják. S mit mondasz hozzá, ha még honyhazafias ócsárlások, kebelbaráti gyöngédhajlamok, hódító szép

szemek, családi connexiók, felekezeti kegyes szemforgatások, terített asztalok, szóval: mindenféle humanisztikus vesztegetések fölhasználása is közreműködik?

A mi e mesterségesen készített újabb spectaculummal szemben a megvesztegetetlen választók magatartását illeti: vannak sokan — mondhatnám túlnyomó számában — a kik a követválasztás fontos kérdésében, az itteni politikai üzerek önző érdekeinek megvetésével, a józan demokrácia elvi álláspontjának magaslatára bírnak emelkedni; a kik midőn határozottan jobboldali jelölt körül igyekeznek sorakozni, egyszersmind azt akarják, hogy a jelölt ha férfi, legyen férfi, ne gyöngébáb, kit bizonyos kotteria — mindig a közérdek rovására — kénye és kedve szerint taszigál idebb-odább! hogy szellemileg, anyagilag, lefelé, fölfelé, oldalt és mindenfelé, függetlenség által tüntesse ki jellemét! hogy elvét, hitét, politikai meggyőződését áruba ne dobja soha! a ki ha országos dolgokban a haza bölcsén, Deák Ferenczen túlnem fog is, de aztán keblü ügyek elintézésénél, a székből lábrakapott jóirányú közszellem, a celatíó nélküli jogegyenlőség szolgálataiban, jelenben, jövőben, híven habozás nélkül megmarad! áttekintélyek frakkja szárnyába nem kapaszkodik, s existenciáját, jövőjét méhszói mosolyoktól függővé nem teszi! Ezek a valódi alkotmányosság, a józan szabadelvűség barátai, ezek az ifjú, az új székelyek itt, a kiknek Udvarhelyszék népe — az országgyűlési szabadelvű többség, s az ebből alakult magyar kormány hazafias működése után — árva sorsának jobbrafordult nagyrészből köszönheti; és ezen emberek ezáltal sem fogják megtagadni magukat...

Vannak mások, kiknek — par ordre de multi — keblü ügyek elintézésénél úgy, mint követválasztásoknál, minden törekvése következetesen oda irányul, hogy Udvarhelyszék jövőre is a szellemi proletariatus, a lelki szegény legények éléskamarája maradjon; hogy földje jól jövedelmező praedium, és népe — magát szabadon nyireni engedő — bárgyú tömeg legyen. Ott láttuk őket — te is jól tudod — 48 előtt, alatt és után, és ott látjuk jelenben, a köpenyforgató és érdekuralom zászlója alatt küzdeni mindenütt! Ezek Udvarhelyszék országos híré régi pecsovcisai új kiadásban. Ezek „a tudatlanság szabadságának“ modern lovagjai. Ezek az itteni vadonat új magyar poroszok, a kik Pest városából invasiót tervelnek Udvarhelyszék területére. (Csak jöjjenek!)

Ezekből körülbelül álláthatod változott álláspontjukat a közelgő képviselő-választásnál. Te tudod legjobban, hogy hagyományos elvű közügyekben is: do ut des, facio ut facias. Ugyanezért mindig csak olyan egyénnel szövetkeznek, a ki szerében, jelenben, jövőben, föltétlen odaadással hamisan álcázott familiáris érdekük szolgálataiba szegődik.

Ha fogtak-e már ily nemes patriótát? még bizonyosan nem tudom. Annyi azonban constatirozott tény, hogy ezen választást, minden kigondolható „honyhazafias“ áldozatokkal — milyenek: néhány árva piczula, egy portiócska masinapálinka, egy kis méteyes kecsketökán, százsor ismételt ígéretek stb. — a végre törek-szenek kizsákmányolni egyfelől, hogy a királybírói állomásnak inyók ellenére, de a szék közérdeke és a nép jólléte előnyére történt szerencsés betöltését megtorolják, másfelől pedig a végre, hogy baloskodó cselelgésekkel a pesti kormánykörökert rettegésbe hozzák, és tetteleg meggyőzzék a föl, hogy az ok specialis — különben utált emlékü — mindenhatóságuk restaurálása, mindenek fölött pedig a főtiszt széknek egyikük által történendő elfoglalása nélkül, fenekestül fölfordul a világ tisztas rendje itt Udvarhelyszékben!... Vargyas fölül kél föl a nap, s ahoz képest rendszere is egészen átalakul... Kadicsfalva menthetlenül elnyeli Szombátfalvát... az adminisztráció kidőcözen a „régik“ kerékvágásból... a parádírozó hivataloskodásnak nyakát szegik... a tisztviselőknél tudni és lelkiismeretesen dolgozni kell... a népet oktatják, felvilágosítják... a zavaros Tisza átesap a Nagy-Küküllőbe... a geszti dominium el-beköltözik ide a Laposok alá (csak hogy a gazdája otthon maradjon!)... a márfalvi hidakat más vállalkozónak adják ki... puskaopt szabadság nélkül nem adnak... s több eféle istentelenségek fenyegetik Udvarhelyszék „ösi“ szabadságát!... És Pilátus ez alatt mentegetődzve mossa kezét!...

— És te ilyen corteshad szolgálataba állanál agent-sül? — rivalék reá dühösen.

— Ne heveskedj jó öreg! sok olyan régi és új titoknak vagyok birtokában, melyeknek alkalmasszerűleg — ha föllebbentem a fátolt koronkét — még jó hasznát veheted. Miskülönben is csak tréfáltam. Ne félts te engemet. Nekem van mit aprítani a tejbe, töklölkö sem vagyok; Udvarhelyszék nyomorultjaihoz nem tartozom. Józan elveimet senki jupiteri szemöldökéiert meg nem tagadom. A zászlót, mely alá tiszta szabadelvű meggyőződés vezetett, hűtlenül el nem hagyom. Az igaz ügynek

ellensége nem leszek soha! Elvégre is: csak anna k köszönök, a kinek akarok!

— Ember vagy szép öcsém! bocsáss meg heves fölindulásomért. Hanem hát ugyan hiszed-e te, hogy characteres választót, csak egyet is, megbírjanak vesztegetni a királybíró választás ellen forralt bosszura? a közszeretnek örvendő főtiszt állásának alattomos meg-ingatására? Avagy azt hiszed-e, hogy e nép, mely törvényes jogaiért annyi vért ontott egykor hiába, mely szabadságra való törekvése miatt annyiszor rászédett meg jogtalanul, melyet az ármány annyiszor rászédett: most midőn az egyenlőség, testvérség, szabadság magasztos eszméit, békés alkotmányos uton, mind inkább megtestesülni látja; midőn pénz- és veradó, s a közterhek minden neme — melyektől csak a csillagok hazája ment — nem az ő vállaira nehezül egyedül, hanem az egykori szűz vállak is ott állnak egy sorban vele; midőn tehetséges fiait előtt nyitva a közpálya versenytere, nem csak, hanem érdekeit többek által közölők önzetlenül képviselve látja: azt hiszed-e, hogy mindezek látára, a mesebeli róka hízogó szavaira fog hallgatni, hogy szájából a sajátot kiejtse? azt hiszed-e, hogy ámitásokra, majd elkezd vágni maga alatt a virulásnak indult fiatal fát, melynek enyhítő árnyában már is, nemcsak megpihenhet, de a mely számára gyümölcsöket is terem — az hiszed-e? — Én nem hiszem. Az nem lehet! — Hanem most már eleget tudok. Utaink elternek. Még találkozunk. Isten veled! Kemény Pál.

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgönye.

Feladott Pesten jan. 17. 9 óra 30 p. délelőtt.

Érkezett Kolozsvárra jan. 17. 10 ó. 20 p. délelőtt.

Briarenál Remgán (?) tábornokot körülvevtek a francziák, de kivágták magát. Favre elmegy a londoni conferentiára, ha a poroszok Páris bombáztatását megszüntetik. Párisból a hó 15-én éjjel nagy kitörés, de visszavetett. Napoleont Vilmos szabadon akarja bocsátani, állítólag tartása kerül roppant sokba.

A csatatérről.

Betelt a porosz militarismus leghőbb vágya: Páris bombázzák. Nemesak az erődökre és a közelebb eső külvárosokra esnek bombák, hanem a belvárosba is. A A porosz-németek naponta 20,000 golyót lönek a világ-városra, ezekből eddigelő minden 10-ik átrepült a körfalakon, s a Montrouge, Vaugirard, Grenelle, Auteuil és Point du Jour városrészekbe hull le, de egyes bombák elhatoltak már a Foubourg St. Germainbe, a Rue Madame, Rue St. Jacques-ba s a René-féle öntödébe.

Az erődök közül a Nogent beljébe 10000, külműveire 20000 bomba csapott le s ezek 2 embert súlyosan, 8-at könnyen sebesítettek meg. A Vanvres erődben 6000 bomba pattant szét, előműveire legalább is 10—12000 hullott alá s a veszteség január 5-ig 4 halott és 10 sebesült; e napig a poroszok által lött összes franczia forteokban a veszteség 5 halott és 60 sebesült.

Talan e csekély siker dühösíti a poroszokat s ingerli arra, hogy minél több bombát a városba magába dobjanak, a minthogy január 8-án parancs adatott ki, hogy ez éjen át a St. Cloud, Meudon és Sevres-nél felállított 4 üteg 1600 gyújtó rőppentyűt vessen a városba; ezért hullanak a bombák nem csak a Luxemburg kertbe, hanem a St. Michel és Port Royal boulevardokra s a porosz tiszték a sevesri magaslatokról gyönyörködhetnek benne, hogyan omlanak össze a remek épületek a rokantok palotájának környékén. Most tehát a porosz natióal liberálók is tapsolhatnak; Páris pusztítja a német ágyugolyók. Hanem a hallgató Európa nem követi példájukat, megilletőve szomorúan fordul el a barbar-ságtól.

Angliában a közvélemény hatalmasan nyilatkozik a francziák mellett s e vandál háború ellen. A francziák pedig elhatározták: küzdeni a végsőig; semmi meg nem rendelt bátorságukat; ezt az angol lapok tudósításai bizonyítják. A „Daily Teleg.“ írja: a párisiak azzal biztatják magukat, hogy még Páris eleste után is marad 65 érintetlen Departamenjük s azokból martius elejéig új 600,000 katonát állíthatnak sikra. A „Standard“-ot meg arról értesítik, hogy a bombázás még szorosabbá tette az egyetértést és sem elcsüggedést, sem élelemhiányt nem tapasztalhatnak.

E szerint a poroszok alig jutnak egyhamar Párisba, mert ennek kapuit csak az éhség nyithatja meg előttük.

Igaz, hogy Chaney nyugotra visszanyomott, de rendben hátrált; másfelől azonban Faidherbe mind inkább közel napról-napra szaporodó tekintélye ha-daival Páris felé; Bourbaki pedig kettős győzelme után nem áll már messze a németek összekötő hadúitól, s ha előnyeit kizsákmányolhatja — váratlan fordulatot

idézhet elő úgy a hadjárat folyamában, mint Páris megkezdett bombázásában. A francziák azzal tartanak, hogy „la costanza súpéra ogni difficoltà — a poroszok tapasztalni fogják, hogy: „la supérbia va innanzi la caduta!“

Városunk börtönállapotáról.

II.

Köztudat szerint Kolozsvár város börtöne a mai nap hat szobából áll, s azok közül is egyik használhatatlan. Ennyi a férfiak számára: női fogda nincs. A szakértő már ezen megbotránkozik, ha meggondoljuk, hogy Kolozsvárnak ma 27 ezer lakosa van. Ezenkívül a szobák kicsinyek, nedvesek, penészesek, sötétek. De hát hány fogoly számára való e hat szoba? Bizony szomorú dolog, de igen soknak kell bennük megérni: néha 40—50-nek. Van eset rá, hogy egy szűk szobába elhelyeznek tizenötöt. Ugyyszólván egyik a másik hátán áll. Láttunk ottan ex professo nagy bűnösöket, s ezek között 14 évnél alig idősebb gyermekeket, kik csak egyszer botlottak el; láttunk vizsgálati foglyokat, kik azért vannak letartóztatva, mert gyanyu terhelte, hogy bűnösök; végül vannak ott kisebb vétségű elítéltek, kik még koránt sem sorolhatók a társadalom erkölcsi halottjai közé. Ezek mind egy szobába szivják a rossz leget, mert cseleszerű elkülönítésükre nincs kellő helyiség. Ott a nagy gonosztevő elbeszélheti a kisebbnek, hogy ő mit és hogyan cselekedett, s miként fog tenni jövőre, hogy rajta ne érjék? Tanítják egymást, hogyan valljanak a törvényszék előtt, nehogy elítéljék. Szóval: az erkölcsileg alásüllyedtek a fogékonyabb, de még nem annyira romlott kedélyeket is megmételtyezik, s egyuttal a törvényszék működése elé elé roppant akadályokat gördítenek.

Szomorú képek ezek, de fájdalom — valók.

Számos eset fordult elő, hogy bűnösök, kik a rendőrség előtt félig-meddig sokszor teljesen bevallák tettöket, midőn a törvényszék elé kerültek, a legnagyobb malitiával eltagadták mindent. Mert már oktatásban részesültek a „jártságabbak“-tól. Adatokkal tudom ezeket is bizonyítani, ha kíváncsiak.

Most azt kérde, kik népesítik nagyobbára fogdáinkat? Vajjon nem épen Kolozsvár város lakosai? Sajnos, de bizony azok. Midőn tehát börtönünk silány állapotát a maga valóságában felsőbb hatóságoknak tudomására adtam, vajjon az állam érdekeivel párhuzamosan nem épen Kolozsvár város szeretett polgárainak érdekeit kívántam előmozdítani? Hisz nagy bünt követtem volna el, ha mindezeket csak részben elhallgaltam volna, azért, hogy ne lássák a „rothadt részt“. Akkor árulnám el, ha titkot csináltam volna ezekből, hogy nem fektet lelkemen az állam és város érdeke! Hát nem fakadhat-e méltán panasza a város bármely polgára, ha tudja, hogy gyermeke, rokona, barátja vagy csak ismerőse is, ki egyszer félrelépett az igaz útról a börtönben van, s tiz, tizenkét nagy gonosztevővel együvé záratik, azoktól beszívja azt is, mi erkölcsét megrontja. Ő igen, ily tudat fájhat. De nem csak a közvetlen érdekelteket érinti ez kellemetlenül, hanem igen azokat is, kiknek kötelessége oda törekedni, hogy a fogda javító intézet legyen, s a ki onnan kiszabadul, megtisztuljon a salaktól, mint tűzben az arany.

Megtörténik, hogy a rossz levegő miatt betegek lesznek a foglyok. Olyanok is, a kik csak vizsgálat alatt vannak és a törvényt felmentheti a vád alól. Ez is tény, adatokat nyújthatok a kétkedőknek.

Mit érezhet az igazságszolgáltatás iránt az oly ártatlan, kit csak a véletlen, vagy gondatlanság sodort a bajba? s ha a börtön rossz levegő miatt beteg lesz? de mit érezhet a bűnös is? Gyűlöletet. Nem kötelessége-e hát a közügyésznek oda törekedni, hogy a törvény és közegeinek tekintélye semmivel se legyen csorbi? Nem köteles-e mindent elkövetni, hogy senkit se érjen méltatlan büntetés? De igen. Köteles az állam és polgárai érdekében.

Mégis találkozott oly egyén, ki erélyes föllépésemet megrovandónak találta, a ki szerette volna, ha a z igazságot véka alá rejtem.

A börtönzobák kevés száma, a mondottakon kívül káros befolyással van a vizsgálókra azért is, mert gyakran oly bűnösök fordulnak elő, melyekben hét, nyolcz tettes van. Tehát több, mint a hány börtönzoba felett rendelkezhetik a vizsgáló bíró. A fennálló perrend értelmében, de már a józan észből kifolyólag is, ily esetekben a vizsgálati foglyokat egymástól elkülönítve kell tartani, nehogy összebeszélés által koczkaztathassák a nyomozat eredményét. Ezen intézkedést jelen viszonyaink között lehetetlen megtenni. Két rossz közül kell tehát hogy válasszon a vizsgálóbíró: vagy elereszt nyolczból kettőt, vagy együvé zárat ugyanannyit. Erre persze azt mondják azok a laikusok: hadd bocsássák őket a patvarba, miért egyék a „város“ kenyere! De nem mondhatja ezt az állam, melynek feladata üldözni a bűntetést. Nem szólnak így ám a károsok se, a kiknek ma-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.